מסורת השס

הגהות הגר"א

לינסו עדיפי מיניס וכו'. לחידי דגרדא בעלמא קתני הכא ומילתא בלפי נפשה היא וכרוב ספרים לינה כתובה: **מ"ע לינצפוס.** דכתיב לכל חרדה גדולה נפלה עליהם: **לנשוף.** לדלוג: **במקום סנגופס.** דלא מני קרי: **ליפא סבי.** לחם כלומר לך לאל העזים והגיחני: מ"ס שבחיבה למרבה המשרה סתום תורה אור

לכך נסתם לומר נסתמו הדברים שעלו במחשבה ולא נעשה ל"ל שביקש הקב"ה לסתום לרוחיהן של ישראל שבקש לעשותו משיח, ומערי רבי פירש לפי שנסתם פיו של חזקיה ולא אמר שירה: **כל הנסים שלנו.** שגילל מסנחריב ונתרפא מחליו: **שר העולם.** מלאך שכל העולם מסור בידו: **שפענו לבי לדיק.** שר העולם שאמר עשה לביוב של לדיק: **רוי לי רוי לי.** נסתרות שלי הן ואני יודע על מה מעבב: **אמר נביא אוי לי עד מתי.** יכא משיח: **עד דאמי כזווי וכזווי דכזווי.** עד שנתבזזו שונאי ישראל כמה פעמים: **שר הרוחות.** שהנשמות נפקדות אצלו והייט "משא דומה" כך אמר דומה: אלי קורין הרוחות על עסקי שעיר עשו ואומר לי שומר מה מלילה הקב"ה שהוא שומר מה אומר מן הגלות שהוא כלילה: **שומר מה מליל.** מה דבר מתי קץ הגאולה מליל זה: **אפפא בקר.** בתמיה, ואין ספרים דלא כתיב בהו ונכון אמר להם הטר כך אמר שומר=הקב"ה, אתא בקר=גאולה תבא וגם לילה אבל מתחלה תהיה גלות הרבה ל"ל שיגאלו ויבנה מקדש שני ויחזרו ויגלו גלות זה ל"ל וגם לילה לרשעים וכן תרגומו מוכיח אית אגר לנדיקיא ואית פורענות לרשיעיא: **אם תבעיון.** אם תבקשו להגאל: **בעיו.** בקשו רחמים: **שובו.** בתשובה ואתיו לגאולה: **גנאי הוא.** דבר מגונה עשו: **הרב מדס.** שמל את עצמו ונתגייר: **מדודין מדודין.** קמטין קמטין שהיה מילר מחד על מצלת מלרים: **גיורא עד עשרה דרי.** הכי הוא משל בני אדם ומיהו יתרו עלאה עשירי הוה: פלא וסייעתו שלא אמרו שירה עד שפתחה הארץ ואמרה שירה שנא' "מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק וגו'" כיוצא בדבר אתה אומר ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם הוא משה רבי פפיס גנאי הוא למשה וששים ריבוא שלא אמרו "ברוך" עד שבא יתרו ואמר "ברוך ה'" ויחד יתרו רב ושמואל רב אמר שהעביר חרב חדה על בשרו ושמואל אמר שנעשה חרודים חרודים כל בשרו אמר רב* [ב] היינו דאמרי אינשי "גיורא עד עשרה דרי לא תבוה ארמאי קמיה" לכן ושלח האדון ה' צבאות במשמניו רזון מאי במשמניו רזון אמר הקב"ה יבא חזקיהו שיש לו שמונה שמות ויפרע מסנחריב שיש לו שמונה שמות: חזקיה דכתיב כי ילד יולד לנו בן ניתן לנו ותהי המשרה על שכמו ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום, והאיכא חזקיה? שחזקו יה דבר אחר חזקיה=שחיזק את ישראל לאביהם שבשמים סנחריב דכתיב ביה [ג] תגלת פלאסר פלנאסר שלמנאסר פול סרגון (סרגון) אסנפר רבא ויקרא, והאיכא 'סנחריב'? שסחתו ריב דבר אחר שסח וניחד דברים כלפי מעלה א"ר יוחנן מפני מה זכה אותו רשע לקרותו 'אסנפר רבא ויקרא'? מפני שלא סיפר בגנותה של ארץ ישראל שנאמר עד בואי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם רב ושמואל חד אמר מלך פקח היה וחד אמר מלך טיפש היה למאן דאמר מלך פקח היה אי אמינא לדו עדיפא מארעייכו אמרו קא משקרת למאן דאמר מלך טיפש היה אם כן מאי רבותיה; להיכא אגלי לדו? מ' זוטרא אמר לאפריקי ורבי חנינא אמר 'להרי סלוג' אבל ישראל ספרו בגנותה של ארץ ישראל כי ממו 'שיש' אמרי שיא כי ארעין, כי ממו 'עלמין' אמרו כעלמין, כי ממו 'שוש תרי' אמרי על חד תרין: *ותחת כבודו [יקד] יקוד כיקוד אש" א"ר יוחנן תחת כבודו ולא כבודו ממש *כי הא דרבי יוחנן קרי ליה למאני "מכבדותי" *רבי אלעזר אמר תחת כבודו ממש כשריפת בני אהרן מה להלן *שריפת נשמה וגוף קיים אף כאן שריפת נשמה וגוף קיים, תנא משמיה דרבי יהושע בן קרחה פרעה שחרוף בעצמו נפרע הקב"ה ממנו בעצמו סנחריב שחרוף

[מגילה נ:]

[סס ע"ס סיפי]

[ע"ס ס"ס]

[נעיל נכ"ס ס"ל]

[א] אמר שומר מה מליל. ל"ב לא אתא בוקר. כן ג"י רש"י: [ב] שם אמר רב. ל"ב שם אמר רב. ל"ב פפא: [ג] שם תגלת פלאסר. ל"ב פלאסר פלנסר וזה סדרן פול תגלת פלאסר (מ"ב טו) תגלת פלאסר (שם טז) פלנסר (דה"ל ה) שלמנאסר סרגון אסנפר (וכנה ל"ל למה שהתם רש"י כדי"ס אסנפר):

גליון השס

רש"י ד"ס גיורא וכו' לא עשירי הוה. ובכתיי סנהדרין יתרו דעשרה דורות ממלכים בן חם עד יתרו:

נוסא

הנסיון לעשות חנקיה המלך - מעיין מהנה

דוגרים שונים בנוסאו הנ"ל

*הישאר הפסוק: ואומר רבי לו רבי לי אוי לי הוגדים בגדו ויבגד הוגדים בגדו"

[כתובות קיב: פירוש נלאים שודדים על ארץ ישראל ונלאים שודדים לתרבים ושודדים המשודדים וישראל עמהן. ערוך בערך נו ד']

מבנה

דברי ר' פפיס "גנאי... שלא אמרו..."

בילקוט איתא רב פפא

נוסא (דף 13.)

סנחריב

ט כאו לכבוש את ירושלים מ"ב יח ב) מפלת 3 באו עזרת ד 3) מ"ת

מבנה

ר' מלאו אות סנחריב הו' טפש - אוו - חכם במה שאמר "ולקחתי אותכם אל ארץ כארצכם"

[שבת קיב:]

[ומי' סיפנ(פוס') בשבת קיב: תרגם שם בגמרא ובפרש"י דהתם שיטויים גדולים בלשון ובגרס' מתרגם ולריך ישוב למלך]

[שמות יח]

[מלכים ב טו]

[ישעיה כ]

[מלכים ב יח]

[ישעיה י]

[שבת קיב.]

[נעיל נכ"ס ס"ל]

על ידי שליח. דהייט בזוי יותר לף הקב"ה נפרע ע"י שליח ונתבייש יותר: **כשיב מרוס קטן.** ביפעיה: **וכשיב מטן קיטו.** במלכים· מרוס קיטו משמע דירה של מטה כדכתיב (ירמיה יז) מרוס מרחשון מקום מקדשו, מטן קיטו משמע דירה של מעלה בית מטר: **ס'**

אמר אלי מלאך על סנרין וגו' מאי סיא. היכי אמר לו הקב"ה להשחית: **יען כי מאס המס הזה וגו'.** ומשום לא הלין וכן רמליהו ואחרעו להשחית' ברלין וכר רמליהו: **מאסים ס'.** שלא נשבע מכל מה שהיה לאכל: **לימלך ירק.** במדה: **ועלה על כל אפיקיו.** שאמר לו הקב"ה עלה והשחת: **מ"מ.** מאחר שברשות הלך שנביא נתנבא עליו מאי טעמא לאיעבר: **נא נביא ואמר לו.** כשבא על ירושלים: **כי לא מופף לאחר מולך לא** · לא נמסר עמו של חזקיה שהוא עיף בתורה ביד סנחריב המליך לו: **כעם הרשעון הקל הרגם וכולון והרגם נפלני וגו' לא הרשעונים.** עשרת השבטים שהקלו מעליהם עול תורה לבל אחרונים, עמו של חזקיה, הכבידו עליהם עול תורה והייט דכתיב האחרון הכבוד דרך הים עבר הירדן גליל הגויים דאויין הללו לעשות להם גם כיולאי מצרים שעברו את הים וכדורכי הירדן: **אם תוזר בו סנחריב מועב.** ואם לא תעשה לאחו גליל הגויים שמגגלו בחרפה בכל הגויים ל"ל גליל לשון גלגלים. מ"ר: **אמרי סדרים וספאם ספלם.** השתא משמע שהיה מדבר בחזקיהו שהיו עסוקין בתורה בא סנחריב מלך אשור ויבא ביהודה ויחן על ויחן על הערים ויאמר לבקעם אליו: **אמי ריבנא לאמי ברדבנא.** וכי מביאין דורון כזה לאדון כזה וכי מפני שהאמת בחזקיהו בא סנחריב: **רבינא אמר אמי "אמר סדרים וספאם" אמר שקבן סקב"ם ונשבע** - להכיא סנחריב והייטו "אמת" שחותמו וקיומו של הקדוש ברוך הוא אמת:

ויפשם אמום. שיהיו כלם פגרים ויאכלו סוסיהם ובהמתם בתוך עלמות הפגרים כעין אמום: **מגבת ועד אנטיפרס.** מקומות שבסוף התחומים: **אמ"ש שלף נפן באלף כסף.** שהן יקרים שמניחין שלא להם רוב כרמים אפילו הכי לשמיר ולשית יהיה שמניחין תורה אור אותן לאחוד ומבייליס אותן והיו עוסקין בתורה: **נשאל.** כל אחד ואחד לעצמו - לא - לאחוק ביחד אותו ממון שנשאר מחיל סנחריב ל"ל לאחוק לאחריס מה שהיו שולטים לבל אחו אסורים באותו שלל שממון שבזזו מעשרת השבטים מעורב בו דאיכא מעשר ומשום גזל: **כשאם נגיס שוקק בו.** שם השקאה של ליטרות שמזלפין בהם מים טבעין השקו באותו ממון ומיהרתו דמה ליטרות הללו מעלין את האדם מטומאה לטהרה ע"י טבילה אף ממונם וכו' משק שו"ן בלע"ז: **בא על פיס וגו'.** ומתרגמינן ומני רבני מסרייתיה: **עברו מעברים נבא מלון ילנו וגו' יושבי פגבים שמיזו.** ולא קא חשיב עוד היום בגוב לעמוד דההוא לאו מסבא הוא אלא כדאמרינן לקמן אותו היום נשתייר מעונה של גוב: **פני מובא פוי.** די"ב הוא דאיכא: **נביא פוא.** קרא לאלי קולך בת גליס הקשיבי ליסה" דקשיבנא ביה תלתא בת גליס ליסה עלאות הכהו לאו מן חושבנא ניהו, דנביא הוא דקאמר להו ליסראל וכו': **מפאי נא מפאפי.** שתגלל מידו הייטו דכתיב "צהלי קולך" אלא אסתפי מנבוכדנצר שנמשל לגיס דכתיב ביה עלה אריה מסובכו והייטו דקאמר הקשיבי ליסה: עניה

ע"ש שליח נפרע הקב"ה ממנו ע"י שליח פרעה דכתיב ביה °מי ה' אשר אשמע בקולו" נפרע הקב"ה ממנו בעצמו דכתיב °ויגער ה' את מצרים בתוך הים" וכתיב °דרכך בים סוסיך וגו' סנחריב דכתיב °ביד מלאכיך חרפת ה'" נפרע הקב"ה ממנו ע"י שליח דכתיב °ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה ושמונים וחמשה אלף וגו'. ר' חנינא בר פפא רמי: כתיב °מרום קיצו" וכתיב °מלון קיצו" אמר אותו רשע: בתחלה אחריב דירה של מטה ואחר כך אחריב דירה של מעלה א"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב "עתה המבלעדי ה' עליתי על המקום הזה להשחיתו, ה' אמר אלי עלה אל הארץ הזאת והשחיתה" מאי היא: דשמע לנביא דקאמר °יען כי מאס העם הזה את מי השילוח ההולכים לאט ומשוש את רצין ובן רמליהו" אמר רב יוסף אלמלא תרגומא דהאי קרא לא הוה ידענא מאי קאמר: הלף דקץ עמא הדין במלכותא דבית דוד דמדבר להון בנייה כמי שילוחא דנגדין בנייה ואיתרעיאו ברצין ובר רמליה" א"ר יוחנן מאי דכתיב °מארת ה' בבית רשע" ונוה צדיקים יבורך: מארת ה' בבית רשע" זה פקח בן רמליהו שהיה אוכל מ' סאה גוזלות בקינוח סעודה "ונוה צדיקים יבורך" זה חזקיה מלך יהודה שהיה אוכל ליטרא ירק בסעודה °ולכן הנה ה' מעלה עליהם את מי הנהר העצומים והרבים את מלך אשור" וכתיב °וחלף ביהודה שטף ועבר עד צואר יגיע" אלא מ"מ איעגיש נביא, אעשרת השבטים איתנבי, °אתו יהיב דעתיה על כולה ירושלים, בא נביא וא"ל °כי לא מוקף לאשר מוצק לה" א"ר אלעזר בר ברביה אין נמסר עם עייף בתורה ביד מי המציק לו, מאי °בעת הראשון הקל ארצה זבולון וארצה נפתלי והאחרון הכביד דרך הים עבר הירדן גליל הגוים" לא כראשונים שהקלו מעליהם עול תורה אבל אחרונים שהכבידו עליהן עול תורה וראויין הללו לעשות להם גם כעוברי הים וכדורכי הירדן אם חוזר בו מוטב ואם לאו אני אעשה לו *גליל בגוים °אחרי הדברים והאמת האלה בא סנחריב מלך אשור ויבא ביהודה ויחן על הערים הבצורות ויאמר לבקעם אליו" האי *רישא להאי פרדישנא "אחרי הדברים והאמת" *(אחר מאי) אמר רבינא לאחר שהפץ הקב"ה ונשבע ואמר: אי אמינא ליה לחזקיה מיתינא ליה לסנחריב ומסרנא ליה בידך השתא אמר - לא הוא בעינא ולא ביעתותיה בעינא, מיד קפץ הקב"ה ונשבע דמייתינא ליה שנאמר °נשבע ה' צבאות לאמר אם לא כאשר דמיתי כן היתה וכאשר יעצתי היא תקום, לשבור אשור בארצי ועל הרי אבוסנו וסר מעליהם עולו וסבלו מעל שכמו יסור א"ר יוחנן אמר הקב"ה יבא סנחריב וסיעתו ויעשה אבוס לחזקיהו ולסיעתו °והיה ביום ההוא יסור סבלו מעל שכמך ועולו מעל צוארך וחובל עול מפני שמן - א"ר יצחק נפחא חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, מה עשה - נעץ חרב על פתח בית המדרש ואמר: כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב זו, בדקו: מדן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ, מגבת ועד אנטיפרס ולא מצאו תינוק ותינוקת איש ואישה שלא היו בקיאין בהלכות טומאה וטהרה ועל אותו הדור הוא אומר °והיה ביום ההוא והיה איש עגלת בקר ושתי צאן וגו' ואומר °והיה ביום ההוא יהיה כל מקום אשר יהיה שם אלף גפן באלף כסף לשמיר ולשית יהיה: אע"פ שאלף גפן באלף כסף, לשמיר ולשית יהיה °ואוסף שללכם אוסף החסיל" אמר להם נביא לישראל אספו שללכם, אמרו לו לבזוז - או - לחלוק? אמר להם כאוסף החסיל מה אוסף החסיל כל אחד ואחד לעצמו אף שללכם כל אחד ואחד לעצמו, אמרו לו והלא ממון עשרת השבטים מעורב בו? אמר להם °כמשך גבים שוקק בו" מה גבים הללו מעלין את האדם מטומאה לטהרה אף ממונם של ישראל כיון שנפל ביד עובדי כוכבים מיד טיהר, (כדרב פפא דאמר רב פפא *עמון ומואב טהרו בסיחון) אמר רב הונא עשר מסעות נסע אותו רשע באותו היום שנאמר °בא על עית, עבר במגרון, למכמש יפקיד כלי עבדו מעברה, גבע מלון לנו, חרדה הרמה, גבעת שאול נסה °צהלי קולך בת גלים, הקשיבה ליישה, עניה ענתות, נדדה מדמנה יושבי הגבים העיזו" (°עוד היום בנוב לעמוד ינופף ידו הר בת ציון גבעת ירושלם) הני טובא הויין? צהלי קולך בת גלים" נביא הוא דקאמר לה לכנסת ישראל: צהלי קולך בת גלים = בתו של אברהם יצחק ויעקב שעשו מצות כגלי הים "הקשיבה ליישה" מהא לא תסתפי אלא איסתפי מנבוכדנצר הרשע דמתיל כאריה שנא' °עלה אריה מסובכו וגו" מאי

מבנר
פרשה/סנחריב

גליון השס
גמ' בגיית רשע זה פקח בן רמליהו · וכן גיטין דף נה ע"ב · תמרי חדש מפתח זס:

[ני' סמיון מרן גל כ' גלילה]
ני' סמרון מרן דשן דישנא וכתב המוסיף שהוא בלשון יון מתנה:

* ב' פירושים על "לחלוק"